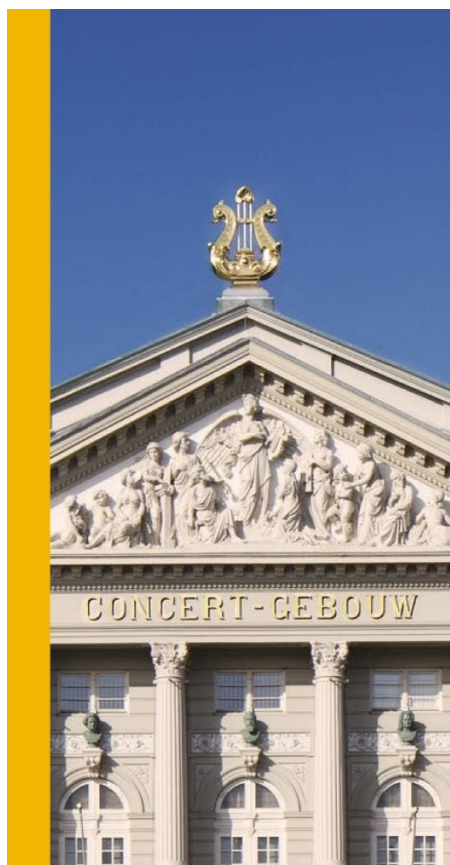

Bijlage bij het hoorcollege *Muziek in de Nederlanden*

MUZIEK IN DE NEDERLANDEN

EEN HOORCOLLEGE OVER
DE NEDERLANDSE
MUZIEKGESCHIEDENIS,
VAN 1600 TOT NU

door Leo Samama

Inhoud

[Leo Samama](#)
[SG Leiden](#)

[Inhoud hoorcollege](#)

[College 1. Beknopt overzicht van de Nederlandse muziek](#)

[College 2. De Republiek de Nederlanden in de 17e eeuw](#)

[College 3. De Nederlandse muziek in de 18e eeuw](#)

[College 4. Het koninkrijk der Nederlanden](#)

[College 5. De Nederlandse muziek tussen 1880 en 1920](#)

[College 6. De Nederlandse muziek tussen 1920 en 1940](#)

[College 7. De Nederlandse muziek na 1940](#)

[College 8. De Nederlandse muziek sinds 1975](#)

[Gebruikte muziekfragmenten](#)

[Enkele liedteksten](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Muziek in de Nederlanden van 1100 tot heden](#)

[Colofon](#)

Leo Samama

Leo Samama was als docent verbonden aan de conservatoria van Utrecht, Maastricht en Tilburg en aan de Rijksuniversiteit Utrecht, en schreef voor De Volkskrant, NRC/Handelsblad, de Haagse Post en Luister. Van 1991 was hij twee jaar gedelegeerd artistiek verantwoordelijke (namens het bestuur) bij het Koninklijk Concertgebouworkest, tot 2003 artistiek coördinator van het Residentie Orkest en van 2003 tot 2010 directeur van het Nederlands Kamerkoor.

Samama heeft in tal van besturen zitting genomen, en diverse 'podia' (mede)opgericht, zoals de Nederlandse Strijkkwartet Academie en het internationale platform voor professionele kamerkooren TENSO.

Als auteur schreef hij onder meer *Alphons Diepenbrock, componist van het vocale* (Amsterdam, AUP 2012) en *Nederlandse muziek in de 20ste eeuw* (Amsterdam, AUP 2006), *De zin van muziek* (Amsterdam, AUP 2014), *Het soloconcert* (AUP 2015) en *Het strijkkwartet* (AUP 2018).

De compositorische werkzaamheden van Leo Samama hebben sinds zijn eerste officiële opus in 1974/75 tot uitvoeringen in binnen- en buitenland, tal van plaat- en cd-producties en een groot aantal opdrachten geleid. Voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven is Leo Samama in juni 2010 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij Home Academy verschenen van hem de volgende hoorcolleges over het leven en werk van grote componisten: *Mozart, Beethoven, Debussy, Mahler, Schubert, Stravinsky, Monteverdi, Bach, Wagner, Sjostakovitjs, Schopenhauer en Nietzsche en de muziek, Wittgenstein en de muziek* (de twee laatsten samen met Herman Philipse), *Berlioz* en *Listz*.

Thematische hoorcolleges van zijn hand zijn: *Klinkende geschiedenis, De taal van muziek, De zin van muziek, Het belang van kunst en cultuur, Opera, De Renaissance in de muziek* en *Het lied*.

SG Leiden

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met Studium Generale Universiteit Leiden. Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op: <http://www.studiumgenerale.leidenuniv.nl>

Inhoud hoorcollege

College 1. Beknopt overzicht van de muziek in de Noordelijke Nederlanden

- H1. Algemene inleiding
- H2. Beknopt overzicht van de Nederlandse muziek
- H3. Een rondje langs de velden in de late 16e eeuw
- H4. Jan Pietersz Sweelinck

College 2. De republiek der Nederlanden in de 17de eeuw

- H5. P.C. Hooft
- H6. Constantijn Huygens
- H7. Jacob van Eijck
- H8. Overige componisten in de 17^e eeuw

College 3. De Nederlandse muziek in de 18^e eeuw

- H9. Het hof en de buitenlanders
- H10. De Nederlandse componisten
- H11. De adelstand in de Nederlandse muziek
- H12. Het georganiseerde burgerlijke muziekleven

College 4. Het koninkrijk der Nederlanden

- H13. De ontwikkeling van het Nederlandse muziekleven in de eerste decennia van de 19^e eeuw
- H14. Enkele componisten uit de eerste helft van de 19^e eeuw
- H15. Intermezzo: de herontdekking van de Nederlandse oude muziek
- H16. Ter afronding nog enkele burgerinitiatieven

College 5. De Nederlandse muziek tussen 1880 en 1920

- H17. Het muziekleven rond 1900
- H18. De Nederlandse componisten, met name Diepenbrock

College 6. De Nederlandse muziek tussen 1920 en 1940

- H19. Willem Pijper en het muziekleven in het interbellum
- H20. Elisabeth Kuypers, Mathijs Vermeulen en anderen
- H21. Sem Dresden, Jan Ingenhoven, Hendrik Andriessen en anderen
- H22. Leo Smit, Daniël Ruyneman, Henk Badings en Rudolf Escher

College 7. De Nederlandse muziek na 1940

- H23. De oorlogsjaren
- H24. De naoorlogse jaren
- H25. Componisten en technieken

College 8. De Nederlandse muziek sinds 1975

- H26. Terug naar de romantiek
- H27. Een laatste rondje langs de velden
- H28. Nederlandse componisten na 1975
- H29. Nederlandse componisten nu

Synopsis van het hoorcollege *Muziek in de Nederlanden*

Bij dit hoorcollege hoort een omvangrijk boekwerk over vierhonderd jaar Nederlandse muziek, samengesteld door Erik Beijer en Leo Samama, voor de Stichting Teleac en Uitgeverij Terra in 1989. Dat boek is [hier](#) te downloaden.

College 1. Beknopt overzicht van de Nederlandse muziek

De muziek voor 1600 is grotendeels behandeld in de hoorcolleges over de muziek in de Renaissance. In de loop van de 17^e eeuw ontworstelde de vaderlandse muziek zich aan de Renaissance polyfonie. De monodische technieken van de Barok zorgden voor een helder spel tussen melodielijnen en begeleiding. Tot in de 18^e eeuw bleven de regels van de Barokmuziek, de affecten, de strakke structuren ook, de genoemde monodische technieken (dus solo's met accompagnement of Basso Continuo) en gaandeweg naast de Engelse (met name de virginalisten) en de Franse stijl vooral ook de Italiaanse stijl de toon zetten voor de muziek in de Nederlanden.

De eerste belangrijke componist van de 17^e eeuw is met Jan Pieterszoon Sweelinck (1562—1621), die al tijdens zijn leven – en niet alleen als pedagoog – tot ver over onze grenzen grote bekendheid genoot. Van zijn omvangrijke oeuvre zijn bovenal de Franse polyfonie zettingen van het complete *Geneefse Psalter*, de prachtige *Cantiones Sacrae* (1619) in overwegend Italiaanse stijl en de onder de invloed van de Engelse virginalisten geschreven orgel- en klavecimbelwerken van het allergrootste belang. Met name in zijn composities voor toetsinstrumenten, waarin de Italiaanse, Spaanse en Engelse stijlen tot een onverbreekelijke eenheid versmolten zijn, heeft Sweelinck via zijn studenten (onder wie Jacob Praetorius, Heinrich Scheidemann en Samuel en Gottfried Scheid) de basis gelegd voor een traditie die in rechte lijn door te trekken is tot Johann Sebastian Bach. Hierdoor kreeg Sweelinck ook de naam van 'organistenmaker'.

College 2. De Republiek der Nederlanden in de 17^e eeuw

Het muziekleven in de Noordelijke Nederlanden speelde zich in de 17^e eeuw grotendeels binnenshuis af. Elke wellevende burger bespeelde zelf een instrument en componeerde eenvoudige melodieën. Ook in de hoogste kringen. Denk aan Constantijn Huygens en aan Jacob van Eijck. Hoewel veelal de indruk gewekt wordt dat het Nederlandse muziekleven bepaald werd door een door de Calvinisten bepaalde cultuur, mogen we niet vergeten dat de scheidlijnen tussen de hervormde geloofsrichtingen en de volgelingen van de Kerk van Rome niet zo absoluut waren. Natuurlijk, de RK-kerk werd door de staat niet geaccepteerd en moest zich dus terugtrekken in de relatieve luwte en beslotenheid van schuilkerken (in de noordelijke provincies) en kloosters (in de zuidelijke provincies). Een belangrijk R-K componist was de Karmelieter monnik Benedictus Buns.

Na 1650 kreeg de stadsaristocratie vaker behoefte aan uiterlijk vertoon, aan een Franse levensstijl. In de schilderkunst heeft dat als zeer opvallend resultaat de grote staatsiedoeken van bestuurders en gilden, zoals we die van bijvoorbeeld Rembrandt en Frans Hals kennen. In de muziek betekende dit vooral dat de Franse stijl boven de Italiaanse of zelfs de Engelse de overhand krijgt. In de wat grotere steden kreeg men ook de smaak te pakken voor het theater, zoals in de in 1638 geopende schouwburg aan de Keizersgracht in Amsterdam. Daar

kwamen al spoedig allerhande gezelschappen zich presenteren, niet in het minst ook omdat de Nederlanden bekend stonden als 'rijk', maar ook omdat hier niet in de beslotenheid van een hof werd gespeeld, maar voor de stadsburgerij.

College 3. De Nederlandse muziek in de 18e eeuw

De 18e eeuw begon in de Nederlanden met een langdurig stadhouderloos tijdperk (1702-1747). Daarna hield de Friese tak van de Oranjes, te beginnen met Willem IV, hof in Den Haag met een kleine kapel van een tiental musici. Zij ondersteunden ook de Comédie Française. De smaak van de Oranjes werd in belangrijke mate bepaald door de afkomst van hun echtgenotes dan wel bewindvoerders, dus de Engelse prinses Anna van Hannover, de Duitse hertog van Brunswijk Wolfenbüttel en Duitse Wilhelmina van Pruisen. Engelse, Duitse en Franse musici bezochten de hofstad, zoals Händel, Mozart, Stamitz en Beethoven. Omgekeerd zochten enkele belangrijke Nederlandse componisten, Willem de Fesch en Pieter Hellendaal hun geluk in Engeland.

Tal van buitenlandse musici vestigden in ons land, onder wie Locatelli, Nozeman en Hurlbusch, en iets later Wilms. Bovendien kenden de Nederlanden enkele belangrijke muziekkuitgeverijen, waardoor met name de Italianen hun werken graag hier lieten drukken. En ook in de 18^e eeuw kende ons land enkele adellijke componisten, onder wie Unico Wilhelm graaf van Wassenaer Obdam, die vanuit de aard van zijn hoge stand echter anoniem wenste te blijven. In de tweede helft van de 18^e eeuw ontstond steeds duidelijker een georganiseerd burgerlijk muziekleven, hoewel nog steeds in besloten kringen, colleges, sociëteiten ook wel maatschappijen genoemd, zoals Diligentia, Felix Meritis, Eruditio e.d. Hier vormden zich ook kleine orkesten samengesteld uit enkele beroepsmusici (eerste lessenaars) en tal van betere amateurs. Op het repertoire verschenen de symfonieën van Haydn, Mozart en tijdgenoten, en in Nederland woonachtige componisten als Johan Gabriel Meder, Christiaan Ernst Graaf, Bartholomeus Ruloffs en Johann Wilhelm Wilms.

College 4. Het koninkrijk der Nederlanden

Tijdens de Franse bezetting had Lodewijk Napoleon een hofensemble en een hoforkest. Na zijn vertrek werden deze opgeheven en pas in 1820 besloot koning Willem I tot het instellen van een hofkapel, die een jaar na zijn dood (in 1840) weer werd opgeheven. Ook in de 19^e eeuw lag alle nadruk in ons land daardoor onherroepelijk op initiatieven uit de burgerij, bij de voorzetting van de aloude 'maatschappijen', het opzetten van muziekscholen, en het inrichten van koren en orkesten. Zeker tot het midden van de 20^e eeuw zou daar weinig aan veranderen en de ondersteuning van enige overheid (landelijk, provinciaal of stedelijk) minimaal blijven. Toch bloeide het Nederlandse muziekleven, en lieten steeds meer componisten van zich horen. Na 1840 deed vooral de invloed van eerst Mozart en Beethoven en wat later Mendelssohn en Schumann zich gelden, maar ook Liszt bezocht ons land. Johannes van Bree, Johannes Verhulst en iets later Richard Hol worden tot de belangrijkste vaderlandse componisten gerekend.

In deze jaren werd ook het onderzoek ingezet naar de 'oude Hollandse meesters', de zogenaamde Nederlandse scholen uit de 15^e en 16^e eeuw. De Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst speelde een centrale rol in het uitdijende muziekonderwijs, de vele amateurkoren en de verbreiding van de muziek in het algemeen. In Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Utrecht, evenzeer als in Arnhem, Groningen en Leeuwarden werden

orkestgezelschappen opgericht en abonnementsconcerten georganiseerd. Tal van buitenlandse uitvoerende kunstenaars en componisten bezochten ons land. Zelfs al stelde het mengsel van beroepsmusici en amateurs soms teleur. Dat zou pas na 1888 veranderen, met de oprichting van het orkest van het Concertgebouw in Amsterdam.

College 5. De Nederlandse muziek tussen 1880 en 1920

De bovengenoemde situatie veranderde in feite mede door het bezoek in 1885 van de Meininger Hofkapelle aan ons land. Onder leiding van Hans von Bülow toonden de Meiningerse musici wat orkestdiscipline was en hoe een echt beroepsorkest kon klinken. De eerste reacties kwamen vanuit de Amsterdamse burgerij, toen in 1883 de architect A.L. van Gendt de opdracht kreeg in de weilanden buiten de stad een nieuwe concertzaal te bouwen naar voorbeeld van Leipzig en Wenen. Dit werd het Concertgebouw, dat in april 1888 de deuren officieel opende. Daar kon het niet blijven en in de herfst van 1888 werd een eigen nieuw orkest opgericht, dat al spoedig onder leiding van Willem Kes kwam te staan. Deze werd in 1895 al opgevolgd door de jonge Willem Mengelberg, die in Amsterdam een halve eeuw de scepter zou zwaaien en met wie het orkest wereldfaam verwierf.

Mede door de stimulerende uitstraling van dit nieuwe orkest werden in de jaren rond 1900 in ons land vele nieuwe orkestwerken geschreven en kwamen steeds meer buitenlandse componisten en solisten naar de hoofdstad. Bovendien kregen ook steeds meer Nederlandse solisten kansen op de grote podia in het buitenland op te treden. In het gehele land kon men daarvan de vruchten plukken. Voor de componisten was deze ontwikkeling voorspoedig. Terwijl tegelijkertijd ook in de beeldende kunsten en de literatuur een nieuw élan van zich deed gelden, terwijl de hernieuwde publieke opleving en erkenning van de Kerk van Rome in de bouwkunst belangrijke resultaten opleverde als het Rijksmuseum en het Centraal Station, maar ook de kerken, landhuizen en villa's in vaak neogotische stijl van met name architect Pierre Cuypers.

Cuypers was evenals de schrijver Lodewijk van Deijssel familie van de spoedig meest opvallende onder de Nederlandse componisten, Alphons Diepenbrock, wiens vele, vooral vocale werken, alom werden uitgevoerd. In Diepenbrocks muziek staan zijn Roomse achtergrond en zijn opleiding als classicus centraal, evenals zijn grote literaire beleving. Als mentor begeleidde hij voor korte of langere tijd onder meer Matthijs Vermeulen, Willem Pijper en Hendrik Andriessen.

College 6. De Nederlandse muziek tussen 1920 en 1940

Twee leerlingen van Diepenbrock speelden in de jaren twintig en daarna een wezenlijke rol in het vaderlandse muziekleven, niet alleen als componist, maar ook als compositiedocent, namelijk Hendrik Andriessen en Willem Pijper. Daarnaast was de derde belangrijke docent in die jaren Sem Dresden. Pijper en Vermeulen waren tevens belangrijke scribenten in en over het muziekleven. Hoewel de opgaande lijn sedert het laatste decennium van de 19^e eeuw werd doorgezet, bleven de overheden als het om de ondersteuning van de muziek ging grotendeels afwezig. Mede daardoor was het voor de musici noodzakelijk zich in beroepsverenigingen aaneen te sluiten, met als resultaat de ANTV (Algemene Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging), het GeNeCo (Genootschap Nederlandse Componisten) en het BUMA (Bureau voor Muziekauteursrechten).

Zowel de Tweede symfonie van Pijper als die van Vermeulen werden gezien als hoogst modern. Maar geen van beiden voelde er iets voor de weg te volgen van bijvoorbeeld Schönberg met zijn atonale en twaalftoonmuziek. Pijper was wel een voorstander van kort en bondig en kruidde zijn muziek met menige Zuid-Europese knipoog. Daar deed zich ongetwijfeld de invloed van de Groupe des Six gelden, zoals we die ook vinden in de muziek van Leo Smit. De meeste Nederlandse componisten van hun generatie verkozen echter een lyrische muziek of ze zich nu op Frankrijk of op Duitsland oriënteerden. Toch waren er uitzonderingen, zoals Jan Ingenhoven of Daniël Ruyneman. Nog voor de oorlog trad ook Henk Badings op de voorgrond, eerst in de voetsporen van de Duitse toonkunst, later in de loop van de oorlog, van de Franse toonkunst.

College 7. De Nederlandse muziek na 1940

Naast Henk Badings was in de oorlogsjaren en daarna vooral Rudolf Escher een van 's lands meest vooraanstaande componisten. De voorman uit de jaren twintig en dertig, Willem Pijper, overleed in 1947. Tijdens de oorlog hadden de bezetters het Nederlandse muziekleven stevig onder handen genomen. De orkesten, de opleidingen, de componisten, allen kregen meer aandacht van overheidswege, en vooral meer financiële ondersteuning. Dit echter in ruil voor de verplichting zich bij de Kultuurkamer aan te sluiten. De meeste musici konden zich domweg niet veroorloven dat niet te doen. En sommigen maakten dankbaar gebruik van de door de Duitsers geboden werkgelegenheid en accolades.

Na de oorlog moest daardoor heel wat 'gezuiverd' worden, maar al in de zomer van 1945 herpakte het muziekleven zich en werden alom concerten georganiseerd. Tegelijkertijd werd de ingezette trend onder de bezetters voortgezet en tal van festivals en organisaties uit de grond gestampt. Tot in de jaren zeventig was 'the sky the limit' en sedertdien is de bemoeienis van de overheden en ondersteunende fondsen onderhevig aan een steeds grilliger beleid dat de vaderlandse muziekcultuur bepaald niet ten goede komt.

De meeste Nederlandse componisten zetten aanvankelijk de lijn voort die zij deels al voor de oorlog had ingezet, d.w.z. van een lyrische muziek waarin voor atonaliteit en twaalftoontechnieken geen ruimte was. Rond 1950 waren slechts een paar componisten geïnteresseerd in de verworvenheden van de zogenaamde Tweede Weense school van Arnold Schönberg en zijn leerlingen. Een van hen was Kees van Baaren, die in de loop van de jaren vijftig een kring van studenten om zich heen verzamelde, die op hun beurt kort na 1960 alom van zich deden horen.

Toch hadden de meeste Nederlandse componisten weinig op met de strenge seriële muziek en zoals ook blijkt uit de werken van wie Jan van Vlijmen, Peter Schat, Misha Mengelberg, Reinbert de Leeuw, Louis Andriessen en David Porcelijn. En hetzelfde geldt voor de iets oudere Ton de Leeuw en Robert Heppener. De Leeuw had al snel de blik op het oosten gericht, zoals John Cage dat in de VS deed. Met de collectieve productie *Reconstructie* door de componisten Jan van Vlijmen, Peter Schat, Louis Andriessen, Reinbert de Leeuw en Misha Mengelberg en de schrijvers Harry Mulisch en Hugo Claus kwamen twee andere aspecten van het Nederlandse componeren onder de aandacht, ten eerste de wens politiek geëngageerde werken te schrijven en ten tweede de behoefte deze vooral door flexibele ensembles (en dus geen symfonieorkesten) ten gehore te laten brengen.

College 8. De Nederlandse muziek sinds 1975

Na 1975 ontwikkelde zich in ons land in rap tempo een veelzijdig arsenaal van ensembles, zowel voor hedendaagse muziek als evenzeer voor oude muziek. Daarmee werd Nederland een voorbeeld van inventiviteit, flexibiliteit en veelzijdigheid dat alom werd nagevolgd. Na de bankencrisis in 2008 en de kortingen op cultuursubsidies van meer dan 30% in 2012 was deze voortrekkersrol ook subiet weer verdwenen. Ook in het componeren veranderde sinds 1975 veel. In de loop van de jaren zeventig, zeker na het élan van de jaren zestig, dat echter een relatief beperkt publiek wist te bereiken, zochten steeds meer componisten naar een mogelijkheid de communicatie met hun afnemers te verbeteren. Sommigen keerden de rug naar de avantgarde, verkozen een andere esthetiek, meer gebaseerd op niet-westerse culturen ook, of streefden een vereenvoudiging van hun muzikale taal na. Sowieso kon de vraag welke hoofdweg in de muziekgeschiedenis te volgen nauwelijks meer beantwoord worden.

De weg naar helderheid, duidelijkheid, herkenbaarheid en expressiviteit leidde naar een meer tonale, melodische, romantische en tegelijk vaak ook eenvoudiger muziek. Neoromantiek, minimal, repetitief, new-age, postmodern, polystilistiek en tal van andere benamingen deden hun intrede. Met als uiteindelijke resultaat dat de componist slechts een referentiepunt heeft voor de volgen weg, namelijk zichzelf, zijn eigen identiteit, dan wel hooguit die van de afnemers, het publiek, waarbij hij zich wil aansluiten, die hij wil bereiken. Zo is het muziekleven diverser dan ooit tevoren, is er meer muziek tegelijkertijd beschikbaar via tal van media dan ooit tevoren (meer dan duizend jaar uit alle delen van de wereld en elke denkbaar cultuur!). We zitten midden in deze ontwikkeling, ook in Nederland. De toekomst zal leren of ons beeld van de kunstmuziek, de concertmuziek, zoals wie nog veelal hebben, stand zal houden.

Gebruikte muziekfragmenten

College 1

1. Jan Pieterszoon Sweelinck, *Mein junges Leben hat ein End*, Friedrich Thomas en Hansjacob Staemmler (piano), CD: Phoenix
2. Louis Andriessen, *Image de Moreau*, Ivo Janssen (piano), CD: NM Classics
3. Simeon ten Holt, *Soloduiveldans III*, Jeroen van Veen (piano), CD: Donemus Composers' Voice
4. Jan Pieterszoon Sweelinck, *Toccata C2, SwWV283*, Robert Woolley (klavecimbel), CD: Chandos
5. Jan Pieterszoon Sweelinck, *Hexachord Fantasia D7/L5*, Robert Woolley (klavecimbel), CD: Chandos
6. Jan Pieterszoon Sweelinck, *Psalm 117, Toutes gents, louez le Seigneur*, Gesualdo Consort Amsterdam, CD: Glossa

College 2

1. Jan Pieterszoon Sweelinck, *Balletto del Granduca*, Boudewijn Zwart (carillon Westerkerk Amsterdam), productie: Peabody Essex Museum
2. Pieter Corneliszoon Hooft, *Ach Amaryllis!*, Camerata Trajectina, CD: Globe
3. Huygens – *Air (XXXV)*, Musica Amphion, Nico van der Meel, Pieter Jan-Belder, CD: Briljant Classics
4. Constantijn Huygens, *Psalm 6: Domine in furore*, Camerata Trajectina, CD: Globe
5. Jacob van Eyck, *Fantasie en Echo*, Arie Abbenes (carillon Dom Utrecht), Saskia Coolen (blokfluit), CD: Globe

6. Jacob van Eyck, *Des Fluiten Lusthof: Ballet, NVE 122*, Erik Bosgraaf (blokfluit), CD: Briljant Classics
7. Nicolaes Vallet, *Ballet*, Philip Rukavina (luit), CD: Studio395
8. Nicolaes Vallet, *Pavane en forme de complainte*, Philip Rukavina (luit), CD: Studio395
9. Benedictus à Sancto Josepho, *Magnificat, opus 5:3*, Holland Baroque, CD: Pentatone
10. Carolus Hacquart, *De triomfeerende Min*, Camerata Trajectina, CD: Globe
11. Anthoni van Noordt, *Fantasia in D*, Leo van Doeselaar (orgel), CD: Donemus Musicians' Voice
12. Dirk Scholl, *Suite 1*, Camerata Delft, CD: Westron Productions

College 3

1. Quirinus van Blankenburg, *L'Apologie des femmes*, Academy of the Begynhof met Maarten Koningsberger en Roderick Shaw, CD: Globe
2. Konrad Friedrich Hurlebusch, *Concert in a*, Manfred Kreamer (viol), Paul van der Linden en Kristine Linde (hobo), Musica ad Rhenum olv Jed Wentz, CD: NM Classics
3. Antoine Mahaut, *Fluitconcert in e*, Baudoin Giaux (fluit), Camerata Leodiensis olv Hubert Schoonbroodt, CD: Koch Schwann
4. Willem de Fesch, *Vioolconcert opus 5:5*, Lidewij van der Voort (viool), La sfera armoniosa olv Mike Fentross, CD: Challenge Records
5. Pieter Hellendaal, *Grand Concerto opus 3:1*, La sfera armoniosa olv Mike Fentross, CD: Challenge Records
6. Unico Wilhelm van Wassenaer, *Concerto Armonico nr.4*, Amsterdam Baroque Orchestra olv Ton Koopman, CD: Warner Classics
7. Belle van Zuylen, *Air: Tout cède à la beauté d'Elise*, Madelon Michel (sopraan), Fania Chapiro (piano), CD: Erasmus
8. Johan Gabriel Meder, *Symfonie nr.4, opus 1*, Radio Kamerorkest olv Anthony Halstead, CD: Donemus Musicians' Voice
9. Christiaan Ernst Graaf, *Tweede symfonie, in C*, Radio Kamerorkest olv Anthony Halstead, CD: NM Classics
10. Wilhelm Wilms, *Symfonie nr.1 op.9*, NDR Radiophilharmonie olv Howard Griffiths, CD: CPO

College 4

1. Wilhelm Wilms, *Wien Neêrlands Bloed*, Paula Bär-Giese (sopraan/piano), opname het Musickmonument.nl
2. Wilhelm Wilms, *Fluitconcert in D, opus 24*, Martin Sandhoff (fluit), Kölner Akademie olv Michael Alexander Willens, CD: Ars Produktion
3. Gertrude van den Bergh, *Lied für Pianoforte*, Frans van Ruth (piano), CD: Donemus Musicians' Voice
4. Johannes van Bree, *Allegro voor vier strijkkwartetten*, life-opname door vier kwartetten van de NSKA
5. Johannes Verhulst, *Strijkkwartet nr.2, in As, op.6*, Utrecht String Quartet, CD: MDG
6. Johannes Verhulst, *Mis opus 20, Sanctus*, Nederlands Concertkoor, Residentie Orkest olv Matthias Bamert, CD: Chandos
7. Johannes Verhulst, *Symfonie in e, opus 46*, Residentie Orkest olv Matthias Bamert, CD: Chandos
8. Daniel de Lange, *Eerste symfonie, opus 4*, Radio Kamerorkest olv Anthony Halstead, CD: Sterling
9. Richard Hol, *Vierde symfonie in A-gr.t.*, Residentie Orkest olv Matthias Bamert, CD: Chandos

College 5

1. Johan Wagenaar, *Frithjofs Meerfahrt, opus 5*, Nordwestdeutsche Philharmonie olv Antony Hermus, CD: CPO
2. Bernard Zweers, *Derde symfonie 'Aan mijn vaderland'*, Residentie Orkest olv Hans Vonk, CD: Sterling
3. Franz Schubert, *Du bist die Ruh*, Julia Culp (sopraan), Otto Bake (piano), CD: Symposium
4. Richard Wagner, *Siegfried, eerste acte: Notung! Notung!*, Jacques Urlus (tenor), anoniem orkest, CD: Symposium

5. Peter van Anrooy, *Piet Hein Rapsodie*, Radio Symfonieorkest olv Kees Bakels, CD: Donemus Musicians' Voice
6. Alphons Diepenbrock, *Missa in die festo, Agnus Dei*, Missa-Mannenkoor olv Marc Versteeg, Bernard Bartelink (orgel), opname 1996
7. Alphons Diepenbrock, *Ik ben in eenzaamheid*, Roberta Alexander (sopraan), Rudolf Jansen (piano), CD: Donemus Composers' Voice
8. Alphons Diepenbrock, *Clair de lune*, Irene Maessen (sopraan), Marta Liebana Martinez (piano), Opname: Geelvinck Music
9. Alphons Diepenbrock, *Im grossen Schweigen*, Hans Christoph Begemann (bariton), Sinfonieorchester St. Gallen olv Otto Tausk, CD: CPO
10. Alphons Diepenbrock, *Electra*, Bamberger Symphoniker olv Antony Hermus, CD: CPO

College 6

1. Willem Pijper, *Tweede symfonie*, Koninklijk Concertgebouworkest olv Bernard Haitink, CD: Donemus Composers' Voice
2. Elisabeth Kuyper, *Vioolconcert*, Ieksaandra Maslovaric (viool), Brno Philharmonic Orchestra olv Mikel Toms, CD: Feminae Records
3. Matthijs Vermeulen, *Tweede symfonie*, Residentie Orkest olv Gennady Rozhdestvensky, CD: Chandos
4. Sem Dresden, *Sonate pour flute et harpe*, Maurice Heugen (fluit), Manja Smits (harp), CD: Etcetera
5. Jan Ingenhoven, *Trio fluit, klarinet, fagot*, Ingrid Geerlings (fluit), Frank van den Brink (klarinet), Jos Lammerse (fagot), Opname: VPRO
6. Matthijs Vermeulen, *Strijktrio*, Lenvai Trio, privé-opname van live-concert
7. Hendrik Andriessen, *Premier Choral*, Raymond Chenault (orgel), CD: Gothic
8. Hendrik Andriessen, *Missa in festo assumptionis*, Koorproject Rotterdam olv Maarten Michielsen, Albert de Klerk (orgel), CD: Intermusic
9. Leo Smit, *Suite voor piano*, Frans van Ruth (piano), CD: NM Classics
10. Willem Pijper, *Pianosonate*, Jacob Bogaart (piano), CD: Donemus Musicians' Voice
11. Henk Badings, *Derde strijkkwartet*, Dekany Quartet, Opname: Alpha
12. Rudolf Escher, *Arcana Musae Dona*, Thomads Beijer (piano), CD: Gutman Records

College 7

1. Rudolf Escher, *Musique pour l'esprit en deuil*, Koninklijk Concertgebouworkest olv Riccardo Chailly, CD: Brilliant Classics
2. Kees van Baaren, *Septet*, ASKO Ensemble, Opname: Donemus
3. Louis Andriessen, *Series*, Arthur en Lucas Jussen (piano), CD: Universal Music
4. Kees van Baaren, *Pianoconcert*, David Kuyken (piano), Radio Symfonie Orkest olv Alexander Vedernikov, CD: Donemus Musicians' Voice
5. (Collectief), *Reconstructie*, Schönberg Ensemble olv Reinbert de Leeuw, CD: Nonesuch
6. Peter Schat, *To you*, Lucia Meeuwssen (sopraan), Festivalensemble olv Kenneth Montgomery, CD: Donemus Composers' Voice
7. Louis Andriessen, *Workers Union*, Orkest de Volharding olv Jussi Jaatinen, CD: Mode Records
8. Heppener, *Del iubilo del core che esce in voce*, Nederlands Kamerkoor olv Daniel Reuss, CD: Donemus Composers' Voice
9. Ton de Leeuw, *Car nos vignes sont en fleurs*, Nederlands Kamerkoor olv Ed Spanjaard, CD: NM Classics

College 8

1. Peter Schat, *Symfonie nr. 1*, Koninklijk Concertgebouworkest olv Colin Davis, CD: Donemus Composers' Voice
2. Louis Andriessen, *De Staat*, Schönberg Ensemble olv Reinbert de Leeuw, CD: Nonesuch
3. Diderik Wagenaar, *Metrum*, Icebreaker, CD: Donemus Composers' Voice
4. Guus Janssen, *Streepjes*, Mondriaan Strijkkwartet, CD: Donemus Composers' Voice
5. Otto Ketting, *Symfonie voor saxofoons en orkest*, Nederlands Saxofoonkwartet, Concertgebouworkest olv Bernard Haitink, CD: Donemus Composers' Voice

6. Tristan Keuris, *Concert voor saxofoonkwartet en orkest*, Raschèr Saxofoonkwartet, Radio Filharmonisch Orkest olv Otto Tausk, CD: Challenge Records
7. Misha Mengelberg, *Reef*, Misha Mengelberg (piano) and friends, CD: Soul Note
8. Theo Loevendie, *On the train*, Ralph van Raat (piano), CD: Donemus Musicians' Voice
9. Jacob ter Veldhuis (JacobTV), *Grab it!*, Ties Mellema (saxofoon), CD: Amstel Records
10. Tom Dissevelt, *Fantasy in Orbit: Ignition*, CD: Bast Audio-Visuals
11. Willem Jeths, *Scale 'Le tombeau de Mahler'*, Koninklijk Concertgebouworkest olv Ed Spanjaard, CD: Etcetera
12. Joey Roukens, *Eerste symfonie*, Rotterdams Philharmonisch Orkest olv Anton de Ridder, CD: Donemus Composers' Voice
13. Celia Zwart, *Reflections*, Koninklijk Concertgebouworkest olv Antony Hermus, CD: RCO

Enkele liedteksten

Sweelinck - Psalm 117:

*Toutes gents, louez le Seigneur,
Tous peuples chantez son honneur.
Car son vouloir benin et doux
Est multiplié dessus nous,
Et sa tresferme vérité
Demeure à perpetuité.*

Hoofft - Ach Amaryllis!:

Cephalis: *Ach Amaryllis!*
Amaryllis: *Seght wat u wil is.*
C: *Mijn harte gloeyt als vuyr van binne.*
A: *Wel neemt het soete wey van geyten inne.*
C: *Maer soo 't gheen baet [en] voelt?*
A: *Neem Cicorey die koelt.*
C: *Al waerter mee bespoelt,*
'Ten lescht geen Minne.
A: *Soudt Minne wesen?*
C: *Jae't soud ick vresen,*
A: *Die hoor ick plach een mensch te schenden.*
C: *Och 'tis een sware siecte vol ellenden.*
A: *Ist sieckte die besmet?*
C: *Och jae zy altemet.*
A: *Soo wil ick dan mijn tret*
Van u gaen wenden

Huygens – Air

*Vous me l'aviez bien dit, visions inquietes,
Confuses veritez,
Que deux Astres benins, devoient deux cometes
Et presageoient la fin de mes prosperitez.*

*Elle se mescognoist la farouche, la fiere,
La perfide beauté,
Destournez vous, mes yeux, n'adorons plus la pierre,
Insensible a mis cris, comme à ma loyauté.*

*O esperance vaines!
Si nature n'a plus de loy,
Ne revenez vous pas, fleuves, à vos fontaines?
Amelite a manqué de foy.*

Huygens - Psalm 6

*Domine ne in furore tuo arguas me:
neque in ira tua corripas me.
Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum:
sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
Et anima mea turbata est valde:
sed tu Domine usquequo?*

Quirinus van Blankenburg – L'Apologie des femmes

*La Jalouse a le cœur tendre,
La Prude agit par ressort,
La Coquette aime à se rendre,
La Savante a l'esprit fort.
La Pale dans son teint
Est toute incomparable,
La Noire une brune adorable.
La Grasse a de la majesté,
La Maigre a de la taille et de la liberté,
La Fourbe avec esprit raisonne,
La Sotte est toute bonne,
La Muette a de la pudeur
Et la grande Parleuse est d'agréable humeur.*

Belle van Zuylen (Mme de Charriere) – Air

*Tout cède à la beauté d'Élise,
Damon la vit et s'en flamma.
Il l'abandonna pour Orphise
Ce fut l'esprit qui le charma
Doux besoin d'aimer et de plaire
Servez d'excuse à ses erreurs
Le sentiment l'aimant des Cœurs
lui fit tout quitter pour Glière
s'il eut d'abord subit vos loix. [...]*

Aanbevolen Literatuur

Albach, B., *Langs kermessen en hoven*, Zutphen 1977

Alders, C., en L. Pameijer, *Vervolgde componisten in Nederland*, Amsterdam 2015

Beijer, E., en L. Samama (red.), *Muziek in de Nederlanden van 1100 tot heden*, Utrecht 1989

Bottenheim, S.A.M., *De opera in Nederland*, Leiden 1983

Bruinsma, M., *Felix Meritis: 1787 - 1987*, Amsterdam 1987

- Buitendijk, W.J.C., *Nederlandse strijdzangen*, Culemborg 1977
- Eyffinger, A. (red.), *Huygens herdacht*, Den Haag 1987
- Fesch, W. de, *Festival-boek: Alkmaar*, Alkmaar 1987
- Grijp, L.P. (red.), *Een muziekgeschiedenis der Nederlanden*, Amsterdam 2001 (met een vervolg in 2006)
- Grijp, L.P.: *Het Nederlandse lied in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 1991
- Hiu, P-U., en J. van der Klis, *Het honderd componistenboek*, Haarlem 1997
- Jonker, P. (red.), *Geluidkunst in Nederland*, Amsterdam 1988
- Koopman, T., en Dijk, L. van, *Het klavecimbel in de Nederlandse kunst tot 1800*, Zutphen 1987
- Lehr, A., *Beiaardkunst in de Lage Landen*, Baarn 1991
- Mak, G., *Een bres in de stad; de geschiedenis van de Ijsbreker*, Amsterdam 1987
- Micheels, P.: *Muziek in de schaduw van het Derde Rijk: de Nederlandse symfonieorkesten 1933–1945*, Zutphen 1993
- Oskamp, J., *Een behoorlijk kabaal – Een cultuurgeschiedenis van Nederland in de twintigste eeuw*, Amsterdam 2016
- Paap, W., *Muziek in gezin en vereniging*, Bussum 1971
- Paap, W., *Muziekleven in Utrecht tussen de beide Wereldoorlogen*, Utrecht 1972
- Quaedvlieg, G., *Maastrichts muziekleven*, Maastricht 1965
- Reeser, E., *Een eeuw Nederlandse muziek; 1815-1915*, Amsterdam 1986 (2^e druk)
- Samama, L., *Nederlandse muziek in de 20^e eeuw*, Amsterdam 2006
- Scheurleer, D.F., *Het muziekleven in Nederland in de 2de helft der 18de eeuw*, Den Haag 1909
- Thijssse, W., *Zeven eeuwen Nederlandse muziek*, Rijswijk 1949
- Zanden, J. van der, *Mozart in de Lage Landen*, Amsterdam 2006

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te beluisteren in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Opname	Bob Kommer (Leiden, najaar 2022)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2023 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 246 9
NUR 662, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.